

Eskubide eta betebeharrak gaika: Erabakiak hartzeko eta informazioan oinarritutako baimena

6. artikulua Erabakiak hartzeko eta informazioan oinarrituriko baimena.

Bizitzaren amaierako prozesuan dagoen edo prozesu horrekin lotutako erabakiak hartu behar dituen pertsona orok eskubidea du prozesuan eragina duten esku-hartzeei buruz bai zuzenean, bai aurretiazko borondate-aitorpen bat edo bestelako aldez aurreko instrukzio mota bat emanez hartzen dituen erabakiak errespetatuak izateko.

Sendagile arduradunak edo, hala badagokio, aldez aurreko borondatearen adierazpena ematen zaion pertsonak ahalbidetuko dute erabakiak komunikazio- eta elkarrizketa-prozesu baten ondoren hartuak izatea.

Bizitzaren amaierako arreta integraleko prozesu hauekiko egiten den esku-hartze orok eragindako pertsonaren aurretiazko baimen libre eta borondatezkoa eskatzen du. Baimen hori idatziz ezeztatu ahal izango da, oinarritzko legeria horrek berak dioenaren arabera.

Orokorrean, baimena ahoz emango da, historia klinikoan jasotzeaz gainera. Hala ere, idatziz eman beharko da esku-hartze kirurgikoetan edo prozedura diagnostiko eta terapeutiko inbaditzaileetan eta, oro har, gaixoaren osasunean edo bizi-kalitatean eragin negatibo nabarmen eta aurre ikusgarria duten arrisku eta eragozpenak sorrarazten dituzten prozeduretarako eta oinarritzko araudiak hala eskatzen duenean.

7. artikulua Esku-hartze bat errefusatzeko eta bizi-euskarriko baliabideak egokitzeko eskubidea.

Bizitzaren amaierako prozesuan dagoen pertsona orok eskubidea du proposaturiko esku-hartzea errefusatzeko, nahiz eta horrek bere bizia arriskuan jarri.

Sendagile arduradunak ziurtatuko du erabaki hori modu libre, boluntario eta kontziente batean hartua dela, informazio-prozesu egoki baten ondotik. Errefusatzeko hori idatziz jaso beharko da eta historia klinikoari erantsiko zaio. Gaixoa sinatzerik ez badu, haren ordezkari eta aurrez eskatuta,

lekuko batek sinatuko du; historia klinikoan, berriz, lekuko horren identifikazioa eta egileak ezin sinatzeko arrazoia jaso beharko da.

Halaber, bizitzaren amaierako prozesuan dauden pertsonen eskubidea dute esku-hartze zehatz baten aurretik emandako baimen informatua libreki eta idatziz atzera botatzeko; horrek berekin ekarriko du, nahitaez, esku-hartze hori bertan behera uztea, hala behar izanez gero bizi-euskarriko baliabideak egokituz, nahiz eta horrek gaixoaren bizia arriskuan jarri. Informazioan oinarrituriko baimena baliogabetzen bada, idatziz jaso beharko da.

Esku-hartze edo tratamendu bat jasotzeari uko egiteak, edo horiek etetea erabakitzeak, ez du inola ere murriztuko ematen zaion bestelako arreta sanitarioa, bereziki sufrimendua gutxitzekoa, oinazea eta beste sintoma batzuk arintzekoa eta bizitzaren amaierako prozesua duinago eta jasangarriago egitekoa.

10. artikulua Ezgaitasun-egoeran dauden pertsonen informaziorako, erabakiak hartzeko eta informazioan oinarrituriko baimenerako duten eskubidea.

Aurreko 6. eta 7. artikuluen esparruan, laguntza emateaz arduratzen den sendagilearen iritziz pertsona bat ezgaitasun-egoeran dagoenean, bai informazioa jasotzea bai informazioan oinarrituriko baimena ematea honako pertsona hauen bitartez gauzatuko da, hemen ezartzen den hurrenkeran:

Aurretiazko borondateen adierazpenean xede horretarako izendatutako pertsona.

Haren ordezkaritza legala daukana.

Ezkontidea edo hari ezkontzaren antzeko afektibotasun harreman batez loturiko pertsona, harekin bizi dena edo banatzeko edo dibortziazteko prozesu bati ekin ez diona.

Maila hurbileneko ahaideak eta, gradu beraren barrenean, zaharrena.

Azken kasuan, agintari judizialek erabakitzen dutena.

Judizialki ezgaitutako pertsonen kasuan, ezgaitzeari buruzko epaian ezarritakoari begiratuko zaio.

Epaiak baimena emateari buruzko mugapenik ezartzen ez duenean, sendagile arduradunak egingo du izatezko gaitasunaren zehaztapena, lege honetan aurreikusitakoaren arabera. Kasu honetan, izatezko gaitasuna atzematen denean, artikulua honetan jasotako eskubideak aurreko apartatuan ezarritakoaren arabera egikarrituko dira.

Ezgaitasun-egoera ez da oztopoa izango artatutako pertsonari informazioa emateko edo erabakiak hartzeko prozesuan parte har dezan, ezgaitasuneko ebazpen judizialak aukera ematen badu, daukan gaitasun eta ulermen graduaren arabera egokia den moduan.

Ezgaitasun-egoeran dauden pazienteen eskubideak gauzatzean beti haren onurarik handiena eta duintasunaren errespetua bilatuko da. Gaixoaren borondatea interpretatzerakoan kontuan hartuko dira bai haren nahiak, aurretiaz adieraziak, bai orain gaitasun-egoeran balego ustez adieraziko lituzkeenak.

15. artikulua Erabaki klinikoak hartzearen inguruko betebeharrak eta neurri terapeutikoen proportzionaltasuna.

Sendagile arduradunak, bizitzaren amaierako prozesuan dauden pertsonentzat arrisku edo garrantzi berezia duen osasun arloko esku-hartze bat proposatu aurretik, segurtatu behar du esku-hartze hori praktika kliniko egokiaren eta lex artisaren arabera dela. Alde horretatik, ebazpen kliniko egin beharko du, honako puntuetan oinarrituta:

Eskueran dagoen ebidentzia zientifikoa.

Daukan esperientzia.

Gaixoaren egoera kliniko, larritasuna eta pronostikoa.

Gaixoak, arretaren aurretiazko plangintzaren esparruan edo aurretiazko borondateen adierazpenaren bidez edo bestelako aurretiko jarraibideen bitartez, alde aurretik adierazitako nahiak.

Ebazpen kliniko horren ondorioa baldin bada osasun arloko esku-hartze bat behar dela, interesdunaren baimen informatu libre eta borondatezkoa eskatuko da, lege honetan ezarritakoari jarraiki.

Lege honetan aurreikusitakoari jarraiki beharrezko den erabakia hartzen denean, inplikaturako profesional guztiek hori errespetatu beharko dute, lege honi eta haiek garatzeko arauari jarraiki, bereziki gaixoaren sinesmenak, lehentasunak eta bizi-balioak tartean daudenean. Nolanahi ere, ez dituzte inposatuko beren sinesmen eta konbikzio pertsonal, erlijioso edo filosofikoetan oinarrituriko jardura irizpideak.

17. artikulua Izatezko ezgaitasun-egoeran egon daitezkeen pertsonetikiko betebeharrak.

Sendagile arduradunak, lege honetan xedatutakoari jarraiki, une oro baloratu beharko du ea artatutako pertsona gaitasun mugatu edo murriztuko egoeran dagoen, eta egoera horrek bere kabuz erabakiak hartzea eragozten ote dion.

Izatezko ezgaitasun-egoera bat ezartzeko, medikoki komenigarritzat jotzen diren faktoreak ebaluatuko dira; eta beharrezkoa izango da hauek baloratzea, besteak beste:

Artatutako pertsonak ematen zaion informazioa ulertzeko zailtasunik duen.

Erabakiak hartzeko prozesuan informazio hori oker barneratzen duen.

Erabakiak hartzeko prozesuan informazioa modu logikoan erabiltzen duen.

Egon litezkeen aukeren balizko ondorioak antzematerakoan huts egiten duen.

Amaieran erabaki bat hartzea edo hori komunikatzea lortzen duen.

Gaitasuna edo izatezko ezgaitasuna baloratzeko, mediku arduradunak gaixoei zuzeneko arreta ematen dieten beste profesional batzuen eta mediku espezialisten iritzia eskatu ahal izango du. Ahaideei eta maite diren pertsoneri ere kontsultatu ahalko zaie, ahal den informaziorik onena lortzeko.

Kasu guztietan, aukera egongo da epaileak mediku arduradunak egindako balorazioa berrikusi dezan, lege honetan aurreikusitakoaren ondorioz hasiko den ezgaitzeko prozeduraren barruan nahiz gaixoak berak eska dezakeen babes judizialaren ondorioz, egoki den bide prozesaletik, tutoretza judizialerako funtsezko eskubideari jarraiki.

Behin izatezko ezgaitasuna dagoela ezarri ondoren, sendagile arduradunak historia klinikoan jasota utzi beharko du egitate hori eta, kasua denean, historia kliniko horretan jasoko ditu pertsona ezgaituaren ordezkari jardun behar duen pertsonaren datuak, betiere lege honetako 10. artikuluari jarraituz.